

Uit Levende Have augustus 2014

Henk Slaghuis over het terugfokken van oude varkensrassen
'Blaas Nederlands Yorkshire varken nieuw leven in'

Het Nederlands Groot Yorkshire varken heeft niet altijd de waardering gekregen die het verdiende, is de mening van fokkerijdeskundige Henk Slaghuis. "Een poging dit ras nieuw leven in te blazen verdient, gezien de eigenschappen - een sterk, robuust en zeer goed ontwikkeld varken - meer dan aandacht".

Door Arno Hendriks

Henk Slaghuis was voor zijn pensionering een groot deel van zijn leven werkzaam als fokkerijspecialist bij varkensfokkerijorganisatie Cofok. In het met Rienk van der Berg geschreven boek *Van Everzwijn tot Vleesvarken* behandelt hij de geschiedenis van de varkensfokkerij in Nederland.

In eerdere interviews sprak hij zich uit voor het belang van kleinschalige en biologische varkenshouders. Hij wees daarbij onder meer op hun bijdrage aan het in stand houden van rassendiversiteit. Het is volgens Slaghuis nog maar de vraag of het de vleeskwaliiteit ten goede komt als de fokkerij zich enkel richt op meer groei en meer vlees. Daarom vindt hij het niet verkeerd als soms wordt teruggegrepen op oudere rassen, zoals het Nederlands Groot Yorkshire varken.

Hoe is het Nederlands Groot Yorkhsire varken oorspronkelijk ontstaan?

"Het ras komt voort uit kruisingen van het Yorkshire-varken uit Engeland en het Duitse Edelschwein. Het Edelschwein stamt zelf ook af van de aanvankelijk wat fijn gebouwde, vroegrijpe Yorkshire. De Duitsers kruisten dat ras met het Noord-West Duitse Marsschwein. Zo ontstond een robuuster Yorkshire type met een zwaarder geraamte. In Duitsland ging de voorkeur uit naar goed ontwikkelde, krachtig gebouwde varkens boven de fijn gebouwde, vroegrijpe typen met te korte koppen en te weinig beharing."

Er wordt dus een dier gekruist met een dier waar het zelf deels van afstamt. Is de Nederlandse variant dan niet eigenlijk een simpele terugkeer naar de oorspronkelijke Engelse Yorkshire?

"Zo simpel ligt het niet. Eind negentiende eeuw en in de eerste decennia van de twintigste eeuw zijn bijvoorbeeld dieren ingevoerd uit Denemarken en Zweden. Daar komt bij dat slagers uit het westen van het land op een gegeven moment een zwaarder varken wensten. De Engelse en Scandinavische varkens waren gefokt en geselecteerd op lichtere baconvarkens. Het Edelschwein leende zich beter voor de productie van zwaardere varkens, kwam meer overeen met de wensen van de slagers in West-Nederland".

Welke eigenschappen van het Nederlands Groot Yorkshire varken zijn zo belangrijk dat het moet worden teruggefokt?

"Het is een sterk, zeer goed ontwikkeld varken met een relatief zwaar geraamte en een zeer goede groei. Het varken kan op een hoog eindgewicht worden afgemest en was geschikt als slagersvarken voor de winkelverkoop en de vleeswarenindustrie. In de Tweede Wereldoorlog liep de fokkerij veel schade op. De fokkerij was toen aan

vernieuwing toe en daarom werden in 1947 acht Edelschwein-beren ingevoerd uit Tsjecho-Slowakije.

“Omdat er behoefte was aan meer bloedverversing werden in de jaren vijftig ook beren uitgewisseld met Ammerland in Duitsland. Zo ontstond een sterk en robuust ras dat snel groeit. Deze kenmerken maakten van het Nederlands Groot Yorkshire Varken een uniek ras dat aanvankelijk niet de waardering kreeg die het, zoals later bleek, wel verdiende. Uiteindelijk werden fok- en kruisingsprogramma's opgezet waarin het ras een belangrijke invloed kreeg. Niet alleen voor de productie van vleesbiggen, maar ook voor de ontwikkeling van moeder- en zeugenlijnen.”

Hoe kan het dat dit ras dan toch verloren is gegaan?

“Dat komt onder meer doordat bij Topigs (de grootste fokkerijorganisatie in Nederland) de zeer vruchtbare en belangrijke foklijn York Z werd ontwikkeld. Als je die kruist met een niet te nauw verwant ras, doen de nakomelingen het prima, maar de kruisingen van een Groot Yorkshire beer met een York Z-zeug zijn toch min of meer verwant en geven minder kruisings- of heterosiseffect. De Nederlandse Groot Yorkshire-beer had als vaderdier naast alle positieve eigenschappen ook zwakkere kenmerken. Zo is hun spermakwaliteit minder en hebben ze minder bevruchtend vermogen. Toch is behoud of terugfokken van het Nederlands Groot Yorkshire varken belangrijk voor het conserveren van een uniek ras en een stuk levend erfgoed. Ook de unieke combinatie van uitstekende gebruikseigenschappen met de prima mest- en slachteigenschappen maken behoud van dit ras belangrijk. Het was een ideale kruisingspartner met het Nederlands Landvarken. Op dit moment worden pogingen ondernomen om dat ras te behouden.” (zie kader)

Wat zou er moeten gebeuren om het Nederlands Groot Yorkshire varken terug te krijgen?

“Een volledig herstel van een levensvatbare populatie zal meer problemen met zich meebrengen dan bij het Nederlands Landvarken. Onder meer omdat er geen vrouwelijk fokmateriaal meer voorhanden is. Toch kan terugkruising met sperma uit de genenbank en een zeer zorgvuldige selectie mogelijkheden bieden. Met de twee oorspronkelijke varkensrassen kan een fokprogramma worden opgezet voor de productie van alternatieve, uitstekende vleesproducten. Daar zijn wel enthousiaste liefhebbers met veel geduld, kennis en doorzettingsvermogen voor nodig.”

Actieprogramma

Voor het Nederlands landvarken is een actieprogramma opgezet, waarin vooral hobbyhouders en kinderboerderijen een belangrijke rol kunnen vervullen. Momenteel zijn er nog maar drie levende zuivere beren. In de genenbank is sperma van 73 zuivere beren van het Nederlands Landvarken opgeslagen. Gestreefd wordt naar een populatie van minimaal 250 zeugen met 20 beren. Vanuit de bestaande varkensbedrijven (via TOPIGS) zouden oude NL-zeugen geïnsemineerd kunnen worden met zuiver sperma. De biggen kunnen vervolgens worden afgezet aan de nieuwe varkenshouders die kleinschalig starten met deze zuivere Nederlandse Landvarkens.